

Witold Dąbrowski

O Centralnym Funduszu Szkolenia Aplikantów Adwokackich

Palestra 12/12(132), 88-94

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nacza to, że w odniesieniu do wszystkich kar pozbawienia wolności dłuższych aniżeli pół roku mają zastosowanie wyłącznie kryteria warunkowego zwolnienia uwidocznione w art. 1 ustawy z 29.V.1957 r., wśród których brak jest jakiegokolwiek wzmianki o okolicznościach inspirowanych przez dyrektywę zapobieżenia ogólnego.

WITOLD DĄBROWSKI

O Centralnym Funduszu Szkolenia Aplikantów Adwokackich

I. Na zgromadzeniach delegatów wielu izb adwokackich poruszano sprawę CFSAA, mianowicie wykorzystywanie go na cele szkoleniowe oraz właściwe gospodarowanie powstałymi nadwyżkami. Dyskusje na ten temat doprowadziły niekiedy do sformułowania wniosków i dezyderatów pod adresem organów adwokatury.

Jak widać z treści zgłaszanych wniosków, a także z wypowiedzi kolegów w czasie dyskusji, większość adwokatów nie jest należycie zorientowana ani co do wielkości sum Funduszu, ani co do sposobu jego wykorzystywania. Ta nieznamość zagadnienia doprowadziła w niektórych wypadkach do zgłaszania zupełnie nierealnych wniosków oraz do wypowiedzi nie znajdujących oparcia w istniejącym stanie faktycznym.

Celem niniejszej notatki będzie podanie do wiadomości — na podstawie danych liczbowych i sprawozdań — zarówno stanu finansowego Funduszu, jak i sposobu jego wykorzystywania na cele szkoleniowe i inne.

II. Zgodnie z § 31 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie zespołów adwokackich, 4% obrotu zespołu odprowadza się na CFSAA.

Z Funduszu tego pokrywa się koszty wynagrodzenia i szkolenia aplikantów adwokackich w granicach ustalonych w regulaminie szkolenia aplikantów adwokackich oraz w instrukcji w sprawie zarządzania i gospodarowania CFSAA.

W myśl powyższych przepisów, z otrzymanych od zespołu kwot rada adwokacka we własnym zakresie pokrywa:

- a) wynagrodzenie aplikantów adwokackich wraz ze składką na ZUS,
- b) koszty szkolenia,
- c) koszty związane z przenoszeniem siedzib aplikantów adwokackich.

Poza tym rada adwokacka dysponuje 5% od sumy rocznego wynagrodzenia aplikantów adwokackich na akcję socjalną oraz taką samą kwotą dla aplikantów adwokackich.

Koszty przeniesienia wypłaca się aplikantom adwokackim:

- a) jeżeli przenoszą — w czasie trwania aplikacji — siedzibę do jednej z izb, w których jest niedobór aplikantów,
- b) jeżeli po złożeniu egzaminu adwokackiego przenoszą dobrowolnie siedzibę z miasta wojewódzkiego na teren izby (2 000 zł) albo gdy przenoszą siedzibę z izb: warszawskiej, łódzkiej, krakowskiej, katowickiej i poznańskiej do innych izb (6 000 zł).

Celem tych wypłat jest dążenie — przez stosowanie bodźców ekonomicznych — do prawidłowego rozmieszczenia aplikantów adwokackich i adwokatów, a tym samym do rozładowania przeludnionych pod tym względem izb i miast.

III. Jak wynika ze sprawozdań za okres od 1 stycznia 1964 r. do 31 grudnia 1967 r., rady wydatkowały na cele szkoleniowe z CFSAA:

- a) na wynagrodzenie aplikantów — łącznie ze składką na ZUS, z funduszem socjalnym i funduszem nagród — 24.532.787 zł
- b) na szkolenie (wynagrodzenie wykładowców, koszt egzaminów, zakup niezbędnych książek itp.) — 3.061.694 zł
- c) koszty przeniesienia siedzib — 292.064 zł

Jeśli się weźmie pod uwagę koszty wynagrodzenia wypłacanego aplikantowi adwokackiemu — wraz ze wszystkimi dodatkami — przez okres jego trzyletniego pobytu w zespole oraz koszty szkolenia przez ten sam okres, to dojdzie się do wniosku, że koszt przygotowania jednej osoby na adwokata ponoszony przez samorząd wynosi sumę około 100.000 zł (dokładnie: 99.390 zł).

Wynagrodzenie aplikanta adwokackiego wynosi 1 800 i 2 000 zł miesięcznie w zależności od roku odbywanej aplikacji. Podwyższenie tego wynagrodzenia, jak to sugerują niektórzy, nie jest uzasadnione, i to nie tyle może ze względu na posiadane środki, ile z punktu widzenia zasadniczego. Jeżeli bowiem zagwarantowane minimum zarobku adwokata w zespole (§ 34 ust. 1 rozp. w sprawie zespołów adwokackich) wynosi 2 000 zł i w niektórych izbach minimum to utrzymuje się nadal, to przecież nie można dawać aplikantowi wyższego wynagrodzenia, niż może otrzymać najmniej zarabiający adwokat w zespole. Z tego względu dopóki wysokość minimalnych zarobków w całej Polsce nie będzie podwyższona, dopóty wszelkie wnioski o zwiększenie wynagrodzenia aplikantów uznać należy za przedwczesne.

IV. W ciągu omawianego okresu, tj. w ciągu lat 1964—1967, wpływy na CFSAA wyniosły 58.509.640 zł, a więc przeciętnie 14.627.500 zł rocznie (od 13.880.711 zł w 1964 r. do 15.233.997 zł w 1967 r.). Z sumy tej rady adwokackie wydatkowały na wynagrodzenie i szkolenie aplikantów adwokackich 27.886.545 zł, a więc przeciętnie rocznie 6.974.628 zł (od 5.654.162 zł w 1965 r. do 7.651.097 zł w 1967 r.).

Powstała w ten sposób nadwyżka finansowa w wysokości 30.623.095 zł. Trzeba podkreślić, że nadwyżki te mają tendencję zniżkową, wyniosły one bowiem:

w 1965 r.	8.809.686 zł
w 1966 r.	8.211.180 zł
w 1967 r.	7.582.891 zł

Jak to już pozwoliłem sobie zaznaczyć w artykule „Sytuacja lokalowa zespołów adwokackich” („Palestra” nr 10 z 1965 r.), nadwyżka może być przeznaczona na inne cele niż szkolenie, przede wszystkim zaś na polepszenie sytuacji lokalowej zespołów adwokackich i biur rad adwokackich. Możliwość rozporządzania

tą sumą przez Naczelną Radę Adwokacką (przy akceptacji Ministra Sprawiedliwości) ma ogromne znaczenie dla całej adwokatury. Kwoty nadwyżki pozostawione w poszczególnych izbach rozplynęłyby się na drobne inwestycje i wydatki, umiejscowione natomiast w jednym ręku dają możliwość właściwego planowania i wspomagania wszystkich izb, zarówno mocnych, jak i słabych finansowo.

Wpłaty więc na CFSAA wracają częściowo do adwokatury w formie nakładów inwestycyjnych.

Nadwyżki omawiane stanowią jedyny fundusz inwestycyjny adwokatury. Fundusz taki, zgodnie z zasadami gospodarowania, jest zawsze rozdzielany centralnie.

V. Jak widać z podanych wyżej liczb, kwoty nadwyżek nie stanowią tak wielkich sum, żeby mogły one zaspokoić wszystkie potrzeby adwokatury. W stosunku do potrzeb są one niewielkie i dlatego gospodarowanie nimi musi być bardzo ostrożne. Mając powyższe na uwadze, wprowadzono w 1965 roku zasady ścisłego budżetowania nadwyżek finansowych CFSAA.

Preliminarz budżetowy tych sum, uchwalany corocznie przez Plenum Naczelnej Rady Adwokackiej, opiera się na założeniu, że wydatki z nadwyżek finansowych CFSAA mogą być przeznaczane na cele inwestycyjne, a nie na cele konsumpcyjne poszczególnych rad adwokackich. Nie powinno się więc pokrywać z tych pieniędzy niedoborów budżetowych rad adwokackich ani też takich wydatków, które nie powodują powstania jakiegos trwałego środka, potrzebnego adwokatom do wykonania ich zadań zawodowych. Wydatki o takim charakterze powinny być pokrywane przez rady adwokackie we własnym zakresie.

Zgodnie z ustaleniami preliminarzy, nadwyżki finansowe CFSAA były przeznaczone na:

- a) poprawienie sytuacji lokalowej zespołów adwokackich i biur rad adwokackich,
- b) zakup maszyn do pisania,
- c) urządzenia wewnątrz lokali zespołów adwokackich,
- d) dotacje dla Funduszu Samopomocy Koleżeńskiej,
- e) pomoc dla adwokatów na mieszkania spółdzielcze,
- f) budownictwo socjalne,
- g) inne wydatki.

Z powyższych pozycji wymienione pod a, b, c, f nie wymagają specjalnych wyjaśnień. Są to wydatki ściśle inwestycyjne, przeznaczone na poprawienie warunków pracy i miejsca odpoczynku dla adwokatów. Inne pozycje omówimy pokrótce niżej.

Fundusz Samopomocy Koleżeńskiej, z którego wypłaca się (przełom 1967/1968 r.) zapomogi dla 368 adwokatów i 123 członków ich rodzin w wysokości około 326.000 zł miesięcznie, ma swe zasadnicze źródło przychodu w składkach pobieranych od każdego z adwokatów w wysokości po 50 zł miesięcznie (do 31.XII.1967 roku — po 60 zł). Wpływy te nie wystarczają, niestety, na wypłatę zapomóg, a ponieważ dalsze obciążanie adwokatów, którzy i tak ponoszą ogromne ciężary, byłoby niecelowe, przeto należało brakujące kwoty pokryć z dotacji z nadwyżek CFSAA.

Jak wiadomo, wszystkie zakłady pracy odprowadzają część swoich dochodów na tak zwany fundusz mieszkaniowy, z którego udzielają pomocy swoim pracownikom ubiegającym się o mieszkanie spółdzielcze. Chcąc zapewnić te same udogodnienia także adwokatom-członkom zespołu, Prezydium NRA uchwałą z dn. 6.X.1966 r.

postanowiło przekazywać do dyspozycji rad adwokackich odpowiednie kwoty, w większości wypadków zgodne z ich wnioskami, na pomoc dla adwokatów w uzyskiwaniu mieszkań spółdzielczych lub domków jednorodzinnych. Pomoc taka może być zwrotna lub bezzwrotna. Udziela się jej do wysokości 2/3 wkładu mieszkaniowego lub 5% kosztów budowy domku jednorodzinnego. Fundusz ten, znajdujący się w dyspozycji rad adwokackich, ma przede wszystkim za zadanie ułatwienie radom adwokackim prawidłowego rozmieszczenia adwokatów na terenie izby przez danie im możliwości uzyskiwania odpowiednich mieszkań.

Inne wydatki, poza dotacjami na „Palestrę”, obejmują wydatki, które nie są objęte innymi pozycjami, a które muszą być zaspokojone w ciągu roku budżetowego.

VI. W okresie od 1964 do 1967 r., tj. w ciągu czterech lat, z nadwyżek finansowych CFSAA preliminowano łącznie kwotę 33.221.980 zł (tj. 30.623.095 zł nadwyżek z tych lat oraz 2.598.885 zł nadwyżek pozostałych na dzień 1 stycznia 1964 r.), wydatkowano zaś:

a) na poprawienie sytuacji lokalowej zespołów adwokackich i biur rad adwokackich	18.586.617 zł, tj. 64,5%
b) zakup maszyn do pisania	2.065.950 zł, tj. 7%
c) urządzenia wewnątrz zespołów	3.697.000 zł, tj. 13%
d) dotacje na FSK	1.300.000 zł, tj. 4,5%
e) pomoc adwokatom na mieszkania	1.296.500 zł, tj. 4,5%
f) budownictwo socjalne	526.000 zł, tj. 1,9%
g) inne	1.434.297 zł, tj. 4,6%

---

razem 28.918.364 zł

Jeżeli nie wykorzystano całej preliminowanej kwoty, co zwłaszcza dotyczyło wydatków na poprawienie sytuacji lokalowej, ponieważ zaplanowana przebudowa lub budowa nie została rozpoczęta lub zakończona w danym roku budżetowym bądź też nie udało się uzyskać w okresie budżetowym lokalu, na którego przebudowę przewidziano odpowiednie kwoty w preliminarzu.

W wyniku wydatków przewidzianych na cele poprawienia sytuacji lokalowej:

- przebudowano lub powiększono lokale dla 90 zespołów,
- uzyskano lokale spółdzielcze dla 23 zespołów,
- wykończono przebudowę domu na lokale dla wszystkich zespołów adwokackich i biur rady adwokackiej we Wrocławiu,
- prowadzi się dotychczas budowę lokali dla zespołów adwokackich i biur Rady w Gdańsku, Olsztynie, Toruniu, Siedlcach i Lesku.

Jeżeli się zsumuje te wszystkie pozycje, to można śmiało powiedzieć, że około 150 zespołów ma lub będzie miało w najbliższym czasie pomieszczenie odpowiednie do wykonywania w sposób należyty swoich zadań.

Drugim znacznym osiągnięciem było przydzielenie radom adwokackim 420 maszyn do pisania dla zespołów adwokackich. Jeżeli się weźmie pod uwagę również wydatki preliminowane na ten cel w 1968 r., to można bez wahania powiedzieć, że wszystkie rady otrzymały taką liczbę maszyn, która wystarcza każdemu zespołowi adwokackiemu.

Przy uzyskiwaniu nowych lokali dla zespołów adwokackich napotyka się z każdym rokiem coraz większe trudności. Kwoty dotacji, o jakie wnoszą rady adwo-

kackie, są przeważnie wyższe od tych, które mogą być faktycznie wydatkowane. Na przykład w 1967 r. preliminowano 6.500.000 zł, wydatkowano zaś tylko 4.713.000 zł. Podobnie, choć może z mniejszą ostrością, przedstawiała się sytuacja w latach poprzednich. Dlatego też Plenum NRA postanowiło przy układaniu preliminarzy budżetowych dostosować te dotacje do rzeczywistych możliwości, tj. do kwot, które faktycznie uda się wydatkować na nowe lokale, natomiast zwrócić większą uwagę na urządzenie wnętrza lokali zespołowych.

Pierwsze dotacje na ten cel preliminowano w 1966 r. w wysokości 1.200.000 zł, w 1967 r. preliminowano 2.500.000 zł (wydatkowano 2.497.000 zł) — łącznie 3.697.000 zł. Na rok 1968 preliminuje się 3.600.000 zł, tj. prawie tyle, ile wydatkowano w dwóch poprzednich latach.

Stanowisko w tym względzie wydaje się całkowicie słuszne. Czas chyba skończyć z takimi lokalami zespołów, które swym wyglądem przypominają rupieciarnię, czas wielki, żeby przestały one być składnicą starych i różnorodnych mebli. Trzeba dążyć do właściwego urządzenia lokali zespołów nie tylko pod względem funkcjonalnym, ale również pod względem estetycznym.

Kwoty na urządzenie lokali zespołowych przekazywane są radom adwokackim do rozdziału pomiędzy zespoły w danej izbie. Na radach adwokackich więc spoczywa trudny i odpowiedzialny obowiązek właściwego rozgosparowania otrzymanych sum.

Za prawidłowy uznać należy taki rozdział dotacji, który koncentruje wydatki na urządzenie całkowite kilku zespołów, doprowadzając ich wygląd do takiego stanu, żeby byli zadowoleni i adwokaci, i klienci. Nieprawidłowy jest natomiast taki rozdział otrzymanej dotacji pomiędzy wszystkie zespoły izby, który daje możliwość zakupu jednego czy dwóch mebli i powiększenia w ten sposób już istniejącej różnorodności umeblowania, co w zestawieniu z nowym nabytkiem przedstawiać się będzie jeszcze bardziej żałośnie.

Całkowicie niedopuszczalna jest zmiana przeznaczenia dotacji i umeblowania np. biura rady zamiast urządzenia wnętrza zespołu. Rady adwokackie, mając do swej dyspozycji znaczne fundusze, powinny ustalić program działania i określić plan oraz porządek dotowania na urządzenia wnętrza poszczególnych zespołów.

Należy również rozważyć utworzenie w radach adwokackich pewnego funduszu amortyzacyjnego, który byłby przeznaczony na poprawianie lub uzupełnianie zniszczonego umeblowania. Nie jest bowiem rzeczą słuszną, żeby przy urządzeniu zespołu liczyć jedynie i wyłącznie na dotacje z nadwyżek CFSAA. Rady adwokackie i zespoły powinny wygosparować pewne niewielkie kwoty w ciągu roku na wydatki związane z utrzymaniem w należytych stanie nowych urządzeń.

VII. Celowe wydaje się omówienie tutaj nieprawidłowości postępowania w zakresie wykorzystywania dotacji z nadwyżek finansowych CFSAA.

Do zasadniczych i może najczęściej spotykanych należy zaliczyć zbyt pochopne i nie oparte na realnych podstawach wnioski o dotacje na uzyskanie nowych lokali. Często występuje się z wnioskami, które oparte są na wstępnych tylko rozmowach i mglistych obietnicach władz lub organów spółdzielni. Powoduje to niepotrzebne zamrażanie kredytów, które przecież mogłyby być wykorzystane na inne cele. Aby tego uniknąć, Prezydium NRA przyjęło zasadę, że dotacje na poprawę sytuacji lokalowej będą udzielane dopiero po udokumentowaniu przez zainteresowaną radę konkretnych możliwości wykorzystania przyznanych kwot.

Drugim błędem, także często zachodzącym, jest zgłaszanie wniosków nie znajdujących uzasadnienia ekonomicznego. Wniosek np. o wybudowanie kosztem 500.000 zł lokalu dla zespołu adwokackiego liczącego trzech członków jest przecież zaprzeczeniem wszelkich zasad gospodarności. Wskaźnik ekonomiczny powinien być podstawą domagania się dotacji. Dlatego też przed złożeniem wniosku o dotację na budowę pomieszczenia dla zespołu należy uprzednio uzyskać za twierdzenia danych wyjściowych do projektowania przez Prezydium NRA, a dopiero później zlecić opracowanie planów i kosztorysów, będących podstawą wystąpienia o dotację.

Nieprawidłowości te występują nie tylko w okresie wstępnym, ale także i później w okresie realizowania robót. Zespół adwokacki planuje, a rada adwokacka zatwierdza wykonanie robót budowlanych w określonym zakresie i za określoną kwotę. Po rozważeniu wniosku dotacja zostaje udzielona często w kwocie mniejszej, niż wnioskowano. Tymczasem zespół adwokacki, po otrzymaniu dotacji, prowadzi roboty według wstępnego kosztorysu i planu, przekraczającego — niekiedy znacznie — posiadane środki, a następnie, w trakcie prowadzonych robót, zespół występuje bądź do NRA o uzupełnienie dotacji, bądź też do rady adwokackiej o przekazanie pewnych kwot drogą *virement* budżetowych.

Takie postępowanie należy uznać za niedopuszczalne.

Zespół adwokacki może dokonywać robót jedynie w zakresie i granicach otrzymanej dotacji. Jeżeli zgłoszony wniosek opiewał na kwotę większą od przyznanej, rada adwokacka powinna wyraźnie określić zakres projektowanych robót, dostosowując je do możliwości finansowych. Jeżeli w toku robót zajdzie konieczność rozszerzenia zakresu prac (np. projektowano zmianę podłóg, w trakcie zaś prac zaszła konieczność wymiany legarów), a tym samym zwiększenia kosztów, należy zawiadomić o tym radę i sygnalizować potrzebę dodatkowej dotacji. Na pewno jednak nie wolno stawiać organów adwokatury wobec faktów dokonanych.

Te same zasady obowiązują przy wydatkowaniu dotacji na koszty urządzenia lokali zespołów. Zespół adwokacki ma prawo dokonywać tego rodzaju wydatków jedynie w ramach otrzymanej dotacji. Inne wydatki będą dokonywane na ryzyko i koszt zespołu.

VIII. Dla uzupełnienia obrazu gospodarowania nadwyżkami CFSA należy jeszcze podać zamierzenia r.a rok 1968, oparte na preliminarzu budżetowym opracowanym na zasadzie zgłaszanych wniosków przez rady adwokackie.

Zgodnie z uchwałą plenarnego posiedzenia NRA z dn. 9.III.1968 r. zaprelimirowano na ten rok:

a) na poprawienie sytuacji lokalowej zespołów i biur rad adwokackich	— 5.500.000 zł
b) na zakup maszyn do pisania	400.000 zł
c) na urządzenie wewnątrz lokali zespołów	— 3.500.000 zł
d) na dotacje dla Funduszu Samopomocy Koleżeńskiej	— 700.000 zł
e) na pomoc adwokatom na uzyskanie mieszkań	— 450.000 zł
f) na budownictwo socjalne	— 250.000 zł
g) na nagrody dla kierowników zespołów	— 500.000 zł
h) na inne wydatki	— 1.200.000 zł
Razem zaplanowano wydatki na sumę	— 12.500.000 zł,

przy czym przewiduje się, że z nadwyżek w 1968 r. uda się pokryć sumę 7.844.000 zł, a resztę — z pozostałości z roku poprzedniego oraz ze zwrotu pożyczek udzielonych adwokatom na budownictwo spółdzielcze.

Jak więc widać, preliminarz nie odbiega od schematu z lat poprzednich. Nową pozycją jest tu kwota 500.000 zł na nagrody dla kierowników zespołów adwokackich. Jest to zgodne z regulaminem przyznawania nagród kierownikom zespołów adwokackich, uchwalonym w dniu 17 grudnia 1967 roku, który to regulamin przewiduje, że na nagrody będą przyznawane corocznie dotacje z nadwyżek finansowych CFSAA.

IX. Omawianie gospodarki nadwyżkami finansowymi CFSAA nie byłoby zupełne, gdyby nie wspomniano o planach na dalszą przyszłość. Trzeba więc dążyć do poprawienia sytuacji lokalowej zespołów adwokackich i zapewniać środki na zdobycie nowych lokali lub na adaptację posiadanych lokali. Potrzeby te są duże i — jak wykazała praktyka — trudne do zrealizowania ze względu na ograniczone możliwości uzyskiwania nowych pomieszczeń. Trudności te nie powinny jednak zrażać kierowników zespołów i rad adwokackich. Powinniśmy wszelkimi możliwymi drogami dążyć do poprawienia sytuacji lokalowej zespołów, szczególnie w tych miejscowościach, w których pomieszczenia zespołów adwokackich uznane zostały za nie odpowiadające wymaganiom.

Jedną z takich dróg jest wzmoczone staranie się o to, żeby przy budowie nowych gmachów sądowych przeznaczono odpowiednie pomieszczenia dla zespołów, przy czym adwokatura ponosić będzie częściowo (w odpowiednim stosunku) koszty budowy. Starania te zostały uwieńczone sukcesem. W planach budownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości na lata 1971—1975 mogą być przewidziane także lokale dla zespołów adwokackich w nowo projektowanych gmachach dla sądów.

Równoległe ze staraniami o uzyskiwanie nowych lokali nadal będziemy dążyć do właściwego urządzenia wnętrza lokali zespołów. Zadanie to jest znacznie łatwiejsze do zrealizowania, wymaga jednak także dużych nakładów finansowych. Dlatego też rady adwokackie powinny opracować odpowiedni wieloletni plan niezbędnych wydatków i konsekwentnie go przeprowadzać. Plan taki należy tak ustawić, żeby w ciągu 5—6 lat wszystkie zespoły w izbie miały odpowiednie urządzenie.

Zgadzamy się także zapewne wszyscy, że nie mniej ważne jest uzyskanie i urządzenie odpowiedniego domu wypoczynkowego dla adwokatów, w którym mogliby wypocząć po trudnej i wyczerpującej pracy. Uzyskanie takiego domu w ciągu kilku lat jest zupełnie możliwe. Prezydium NRA poczyniło już daleko posunięte starania w tym względzie, a nawet uzyskało lokalizację ogólną w Ciecho-cinku.